

ज्योतिषोमस्यैकादशो दीक्षाः । द्वादशाहस्य द्वादश-
दीक्षा इत्यादि निरूपितम् । षष्ठे सत्वाधिकारिणस्युक्त
कत्या एव । सत्त्वं विप्रस्यैवेत्येवभादिकं चिन्तितम् ।
सप्तमे पुत्रादिकं न देयम् सहाभूमिर्न देवेत्येवमादि-
देयविचारः । अष्टमे लौकिकाग्नावुपनयनहोमः,
स्यपतीष्टिस्यैवेत्येवमाद्याग्निविचारः कृतः । “प्रत्य-
क्षोक्तप्रतिदेशोऽस्य शेषः सामनिरूपणम् । नाम-
लिङ्गातिदेशौ द्वौ सप्तमाध्यायपादगाः” । “सप्तमा-
ध्यायस्य प्रथमे पादे समानमितरच्छेत्नेनेत्यादि प्रत्यक्ष
वचनान्तिदेशः । द्वितीये रथन्तरशब्देन गानमात्राभि-
धायिना गानस्यैवातिदेश्यत्वमित्येतादृशः पूर्वोक्तातिदेशस्य
शेषो विचारितः । तृतीयेऽग्निहोतृनामातिदेशः ।
चतुर्थे निर्वाणोपसृष्ट्यादिलिङ्गातिदेशः” । “सप्तलिङ्गा-
दथास्यष्टात् प्रबलादपवादतः । अतिदेशविशेषाः स्यु-
रष्टमाध्यायपादगाः” । “अष्टमाध्यायस्य प्रथमे पादे
स्यष्टेन लिङ्गेनातिदेशविशेषः । तद्यथा सौर्यचरा-
वतिदेशकानि निर्वाणसृष्टितेन देवतानिर्देश एकदे-
वतात्वसौम्यद्रव्यकत्वमित्यादीनि स्यष्टान्याग्नेयलि-
ङ्गानि । द्वितीये त्वस्यैर्लिङ्गैरतिदेशः । तद्यथा
वाजिने हविःसामान्येन लिङ्गेन पयोविध्यन्तोऽति-
दिश्यते । तत्र लिङ्गस्यस्यष्टम् शीघ्रं तद्वबुद्धप्रवृत्तपाद-
नात् । तृतीये प्रबलेन लिङ्गेनातिदेशः । तद्यथा
आभिचारिकेष्टावाग्नावैष्णवसारस्वतवाहस्यत्येषु हविःषु
त्रित्वेन लिङ्गेन यथाक्रममाग्नेयादिविध्यन्ते प्राप्ते
द्विदैवत्यत्वेन लिङ्गेन प्रथम आग्नावैष्णवे तृतीय-
स्याग्नीषोमीयस्य विध्यन्तोऽतिदिष्टः । प्रबलं च द्विदैवत्य-
त्वम् शब्दोच्चारणमालोष्य सहसा प्रतिभासात्
क्रमस्तु विवक्षितप्रतीत्या दुर्बलः चतुर्थे दर्विहोभिष्वति
देशोऽपोद्यते” ।

“ऊ हारण्योऽथ सामोहो मन्वोहस्तत्प्रसङ्गतः । नवमा-
ध्यायपादेषु चतुर्थेति प्रकीर्तिताः” । “नवमाध्या-
यस्य प्रथमे पादे उपोद्घातपूर्वकमूहविचारप्रारम्भः ।
तत्र प्रयाजादयो धर्मा अपूर्वप्रयुक्ताः । अवघात-
मन्वादिष्विविचिन्तं ब्रीह्याग्न्यादिस्वरूपं साधनविशेषत्व-
मात्रं विवक्षितमित्यादिरूपोद्घातः । सवित्त्रिपृष-
शब्दानां विकल्पेन नास्त्वहः । अग्निशब्दस्यास्त्वह
इत्यादिकजहविचारारम्भः । द्वितीये सपरिहारः सा-
मोहः । तृतीये मन्वोहः । चतुर्थे मन्वोहप्रसङ्गा

पतितो विचारः” । “हारण्योपोऽस्य विस्तारः कार्यै-
कत्वं ससृज्यः । अहसामप्रकीर्णानि नजर्षशाष्ट-
पादगाः” । “दशमाध्यायस्य प्रथमे पादे बाधहेतु-
द्वारण्योपो निरूपितः । तद्यथा स्वयंक्रता वेदिर्भव-
तीत्यत्र वेदिनिष्पादनरूपस्य द्वारस्य लोपेन निष्पादका-
नासृजननादीनां बाधः । कृष्णलेषु वितृष्णीकरणरूपस्य
द्वारस्य लोपेनावघातस्य बाधः । द्वितीये संक्षेपेणोक्तस्य
द्वारण्योपस्य बद्धभिरुदाहरणैर्विस्तारः । तृतीये बाध-
कारणं कार्यैकत्वम् । तद्यथा प्रकृतौ गवाश्चादि
दक्षिणाया ऋत्विक्परिक्रयः कार्यः । तथा विकृति-
रूपे भूनाम्नोकाहे घेनुरुपायास्तदेव कार्यम् । ततो
घेन्वा गवाश्चादि दक्षिणा विकृतौ चोदकप्राप्ता बाध्यते ।
चतुर्थे नक्षत्रेष्टिविहितता उपहोमास्योदकप्राप्तौ नारिष्ट-
होमैः सह ससृज्येयत्वं इत्यादि ससृज्यः । पञ्चमे षोड-
शियहः प्रकृतिगामी । स चाप्ययणपालादेव चहीतव्य
इत्यादिर्वाधप्रसङ्गागतो प्रहादिविचारः । षष्ठे साम
तृचे गेयमित्यादिर्वाध प्रसङ्गागतः सामविचारः । सप्तमे
पञ्चकेषु हविर्भेदः । षष्ठमेधीयसपूर्वकर्मेत्यादिर्वाध
प्रसङ्गागतः प्रकीर्णविचारः । अष्टमे नाहुयाजेष्विति
पर्युदासो न सोम इत्यर्थवादो नातिराल इति प्रतिषेध
इत्यादिर्वाधोपयुक्तो नजर्षविचारः” ।

“उपोद्घातस्तथा तन्वावापौ तन्त्रस्य विस्तृतिः । आवाप
विस्तृतिश्चैकादशाध्यायस्य पादगाः” । एकादशा-
ध्यायस्य प्रथमे पादे तन्त्रस्योपोद्घातो वर्णितः । द्वितीये
तन्वावापौ संक्षेपेणोक्तौ । तृतीये तन्त्रसुदाहरण-
बाद्धत्वेन प्रपञ्चबन्धम् । चतुर्थे तथैवावापः प्रप-
ञ्चितः” । “प्रसङ्गस्तन्निर्णीतिः ससृज्यविकल्पने ।
द्वादशाध्यायपादार्था इति पादार्थसंग्रहः” । द्वाद-
शाध्यायस्य प्रथमे पादे पशुधर्माणां पशुपुरोडाशे
प्रसङ्गः सौमिकवेदेऋत्तरकाडीनकर्मसु प्रसङ्ग इत्यादि
विचारः । द्वितीये स्वनीयपशोस्तन्निवृत्तम् न तु
स्वनीयपुरोडाशानाम् । विकृतिस्तन्निष्ठी न प्रकृतिः
अन्वारम्भणीया विकृतिर्वापि स्यात् न तु प्रकृतावेव-
त्यादिविचारः । तृतीये त्वग्वाससोः ससृज्यः । आचार-
गतान्द्रजुत्वसन्ततत्वादीनां ससृज्य इत्यादिकं प्राधान्येन
यवब्रीहोर्विकल्प इत्यादिकं ससृज्यापवादत्वेनेत्युभयं
चिन्तितम् । चतुर्थे चैन्द्रावाहस्यत्ययाज्यानुवाक्ययुगलयो-
र्विकल्प इत्यादिकं प्राधान्येन याज्यानुवाक्ययोः ससृ-